

Жаган Іван Сергійович

аспірант кафедри обліку та оподаткування,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-367-8-22>

ОБЛІК ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У сучасному світі цифровізація змінює багато аспектів нашого життя, включаючи способи ведення бізнесу та управління державними фінансами. Особливо це стосується обліку та адміністрування податку на додану вартість (ПДВ), де цифрові технології вносять зміни у традиційні методи обліку та адміністрування ПДВ, пропонуючи нові можливості для підвищення ефективності, точності, прозорості процесів, а також зменшення людських помилок та боротьби з податковими зловживаннями. Важливо розглянути як позитивні, так і потенційно негативні аспекти цифровізації у цій області.

Розгортання цифровізації в обліку податку на додану вартість (ПДВ) є одним із ключових аспектів модернізації фінансових систем в багатьох країнах. Цифровізація обліку ПДВ включає застосування інформаційних технологій для удосконалення процесів збору, обробки та аналізу даних, що значно покращує ефективність адміністрування податків. Основні напрями цифровізації обліку ПДВ включають:

1. Електронне фактурування

Електронне фактурування – це процес, який дозволяє компаніям виписувати, надсилати та зберігати фактури в цифровому форматі. Це забезпечує кращий контроль над документообігом, спрощує зберігання документації та зменшує можливості для податкових зловживань. Електронне фактурування також полегшує автоматизацію введення даних та забезпечує миттєвий обмін інформацією між продавцями та покупцями, а також між бізнесом та податковими органами.

2. Автоматизація звітності

Автоматизація податкової звітності дозволяє компаніям та індивідуальним підприємцям автоматично генерувати податкові

декларації на основі облікових даних. Це не тільки знижує ризик людських помилок, але й підвищує ефективність процесу подання звітності. Системи можуть інтегруватися з податковими базами даних, автоматично відправляючи необхідні звіти в установлені строки.

3. Системи обліку в режимі реального часу

Цифровізація дозволяє використовувати системи, які забезпечують обробку та аналіз транзакцій ПДВ в режимі реального часу. Такі системи можуть надавати податковим органам миттєвий доступ до даних про продажі та покупки, що істотно ускладнює ухилення від сплати податків та сприяє своєчасному виявленню помилок та невідповідностей.

4. Блокчейн-технології для забезпечення прозорості

Використання блокчейн-технологій для обліку ПДВ може забезпечити високий рівень прозорості та безпеки. Блокчейн може застосовуватися для створення незмінної бази даних всіх транзакцій, що робить практично неможливим будь-які маніпуляції з податковими записами. Такий підхід може в корені змінити систему адміністрування ПДВ, забезпечуючи новий рівень довіри між державою і платниками податків.

Міжнародний досвід у сфері обліку та адміністрування податку на додану вартість (ПДВ) в умовах цифровізації демонструє різноманітність підходів та рішень, які використовуються різними країнами. Ці рішення покликані підвищити ефективність збору податків, зменшити адміністративні витрати та боротися з ухиленням від сплати податків. Ось декілька прикладів та перспектив цифровізації ПДВ на міжнародному рівні:

ЄС активно реалізує стратегії щодо цифровізації ПДВ, особливо відповідно до нормативних вимог. Наприклад, з 1 липня 2021 року в ЄС було запроваджено нову схему One-Stop Shop (OSS), яка спрощує ПДВ для електронної комерції. Ця система дозволяє компаніям реєструвати ПДВ в одній країні-члені для обліку продажів по всьому ЄС, значно спрощуючи адміністрування ПДВ для транскордонних онлайн-продажів.

Країни Латинської Америки, такі як Бразилія та Аргентина, стали піонерами в автоматизації ПДВ. Бразилія використовує електронну систему Nota Fiscal Eletrônica (NF-e), яка зобов'язує компанії вести

електронний облік всіх комерційних транзакцій. Це допомагає податковим органам в реальному часі відстежувати операції та забезпечувати більшу прозорість у зборі податків.

Країни, такі як Південна Корея та Індія, розробили цифрові системи для поліпшення обліку та адміністрування ПДВ. Індія впровадила систему GST (Goods and Services Tax) з комплексною цифровою платформою, яка замінила кілька внутрішніх податків одним податком на товари та послуги, що спростило податковий ландшафт і покращило збір податків.

Цифровізація в обліку та оподаткуванні пропонує багато переваг, таких як підвищення ефективності, зниження витрат і підвищення прозорості. Однак, разом із можливостями, вона також створює низку викликів, які потрібно враховувати та долати. Ось деякі з основних викликів цифровізації в обліку та оподаткуванні:

1. Кібербезпека

Один з найсерйозніших викликів, пов'язаних з цифровізацією обліку та оподаткування, – це ризик кібератак. Чим більше даних обробляється та зберігається в електронному вигляді, тим більше можливостей для хакерів викрасти або зманіпулювати цими даними. Захист інформації від несанкціонованого доступу, забезпечення конфіденційності даних та інтеграція надійних заходів кібербезпеки є критично важливими.

2. Зміна законодавства

Цифрові технології розвиваються швидше, ніж відповідне регулювання в багатьох країнах. Часто чинні законодавчі рамки застарілі та не відображають реалій цифрової економіки, що створює правову невизначеність для бізнесів. Оновлення законодавства, що регулює облік і оподаткування, є необхідним для адекватної відповіді на нові технологічні реалії. Наприклад, зростання електронної комерції та цифрових послуг викликає потребу в ревізії податкових законів для адекватного оподаткування таких операцій.

3. Відсутність стандартизації

Іншим важливим викликом є відсутність стандартизації у технологічних рішеннях та форматах даних. Це може ускладнити інтеграцію систем між різними підприємствами, а також з податковими та регуляторними органами.

4. Вплив на працевлаштування

Автоматизація облікових та податкових процесів може зменшити потребу в певних робочих місцях, що викликає занепокоєння щодо втрати працевлаштування серед професіоналів, які виконували ці завдання ручним способом. Водночас це стимулює потребу в нових навичках, таких як управління даними та аналіз.

5. Навчання та адаптація персоналу

Впровадження нових технологій вимагає перенавчання та адаптацію співробітників. Опір змінам, відсутність кваліфікації або розуміння нових систем може сповільнити процес цифровізації та знизити його ефективність.

6. Обробка великих обсягів даних

Сучасні технології збору та аналізу даних можуть генерувати величезні обсяги інформації, обробка яких може бути викликом. Забезпечення точності, доступності та оперативності цих даних для прийняття рішень вимагає використання складних аналітичних інструментів.

7. Прозорість та конфіденційність

Цифровізація повинна забезпечувати баланс між прозорістю дій підприємств та захистом конфіденційної інформації. Важливо знайти способи, які дозволяють захистити персональні та комерційні дані від несанкціонованого доступу, не порушуючи при цьому вимоги прозорості.

8. Цифровий розрив

Не всі регіони та компанії мають однаковий доступ до цифрових технологій. Цифровий розрив може поглибити нерівності між розвинутими та країнами, що розвиваються, а також між великими корпораціями та малим бізнесом.

Отже, цифровізація обліку ПДВ не тільки спрощує наявні процеси, але й відкриває нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та справедливості податкової системи. Однак, це також ставить перед урядами і бізнесом виклики, пов'язані з інвестиціями в нові технології, навчанням персоналу та захистом даних. Розв'язання цих питань вимагає комплексного підходу та тісної співпраці між всіма зацікавленими сторонами.

Список використаної літератури:

1. Кравченко М.С. Адміністрування податку на додану вартість в умовах євроінтеграційних процесів в Україні. *Науковий вісник Полісся*. 2018.
2. Петренко О.М. Сучасний стан та проблеми адміністрування податку на додану вартість в Україні. *Фінансова економіка*. 2018.
3. Приварський Ю.Ю. Актуальні питання оподаткування податком на додану вартість в Україні та європейський досвід. *Часопис Національного університету «Острозька академія». Серія «Право»*. 2020. № 1(21). URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2020/n1/20pyuted.pdf>
4. Іванов В.П. Податок на додану вартість: механізм адміністрування та інноваційні підходи в Україні. Видавництво «Податки та фінанси», 2019.
5. Blockchain in Tax Administrations. CIAT. 2021. URL: <https://www.ciat.org/blockchain-in-tax-administrations/?lang=en>
6. IEEE Talks Blockchain: Overview of the Blockchain Ecosystem – IEEE Blockchain Initiative. 2021. URL: <https://blockchain.ieee.org/publications/ieee-talks-blockchain/137-ieee-talks-blockchain-overview-of-the-blockchain-ecosystem>